

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ilmastosuunnitelma 2025-2035

Toholammin kunta

Luonnos 12.3.2025

Toholammin ilmastosuunnitelma 2025-2035
2025
Kunnanvaltuusto xx.xx.2025

TOHOLAMPI
luonnollinen kotilaakso

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KAUSTISEN
seutukunta

Sisällysluettelo

Johdanto	4
Kunnan päästötiedot	6
1 Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä	12
2 Energia ja liikenne	18
3 Materiaalikierto ja hankinnat	26
4 Kestävä ruokajärjestelmä	31
5 Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus	35
6 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	40
Suunnitelman seuranta ja päivitys	43
Lähteet	44

Johdanto

Ilmaston lämpenemisen pysäyttäminen edellyttää maailmanlaajuisten hiilidioksidipäästöjen nollausta, ja jokainen vähennetty hiilidioksidipäästötonni auttaa hidastamaan ilmastonmuutosta.

Suomen kansallinen tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Myös Keski-Pohjanmaan maakunnan tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä.¹ Toholammin kunnan ilmastosuunnitelmassa on huomioitu Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartassa asetetut toimenpiteet ja tavoitteet. Toholammin ilmastosuunnitelma ohjaa kunnan ilmastotyötä kohti hiilineutraaliutta ja määrittää kunnan päästövähennystavoitteen sekä toimenpiteet, joilla päästöjä vähennetään kunnan toiminnassa. Ilmastosuunnitelma on valmisteltu osana Kaustisen seutukunnan Kuntien ilmastosuunnitelmat –hanketta Ympäristöministeriön rahoittamana.²

Suunnitelman valmistelussa mukana ovat olleet kunnan henkilöstö, luottamushenkilöt, yritykset ja asukkaat. Osana valmistelutyötä keväällä 2024 toteutettiin kunnan ilmastokysely³, joka antoi sidosryhmille mahdollisuuden vaikuttaa ilmastosuunnitelman sisältöihin.

Ilmastosuunnitelman päästötietojen lähteenä on käytetty Suomen Ympäristökeskuksen ylläpitämän Hiilineutraalisuomi.fi-verkkopalvelun päästötietopalvelua.⁴ Palvelu hyödyntää päästölaskennassa käyttöperusteista laskentamenetelmää (ALas)⁵, jossa enemmistö päästöistä lasketaan tuotantoperusteisesti ja osa kulutusperusteisesti, riippumatta niiden maantieteellisestä syntypaikasta.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Lähteet

1. [Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2035](#). Keski-Pohjanmaan liitto 2021. PDF-Tiedosto. Viitattu 15.1.2025.
2. [Kuntien ilmastosuunnitelmat](#). Kaustisen seutukunta. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
3. Kuntien ilmastokysely. Kaustisen seutukunta 2024.
4. [Kuntien ja alueiden khk-päästöt](#). Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
5. [Käyttöperusteisen päästölaskennan menetelmä](#). Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus 2024. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.

Sanasto

Hiilineutraalius	Tila, jossa toiminnan aiheuttamat hiilidioksidipäästöt ovat yhtä suuret kuin toiminnan aikana sidotut tai kompensoidut päästöt.
Päästövähennystavoite	Tavoite vähentää kasvihuonekaasupäästöjä tiettyyn määrään tai prosenttiosuuteen tiettyyn vuoteen mennessä.
Hiilidioksidiekvivalentti (CO₂e)	Yksikkö, joka kuvaa eri kasvihuonekaasujen ilmastovaikutuksia suhteessa hiilidioksidiiin.
Hinku-verkosto	Hiilineutraalit kunnat -verkosto, johon kuuluvat kunnat sitoutuvat vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään.
Kiertotalous	Talouksmalli, jossa materiaalit ja tuotteet pidetään käytössä mahdollisimman pitkään, ja jätteen syntyminen minimoidaan.
Kestävä kehitys	Kehitys, joka täyttää nykyhetken tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia täyttää omat tarpeensa.
Hiilensidonta	Prosessi, jossa hiilidioksidia poistetaan ilmakehästä ja varastoidaan esimerkiksi maaperään tai kasveihin.
Luonnon monimuotoisuus	Elollisten organismien monimuotoisuus, mukaan lukien lajien, ekosysteemien ja geneettinen monimuotoisuus.
Ekologinen kompensaatio	Toimenpiteet, joilla hyvitetään luonnolle aiheutettuja haittoja esimerkiksi lisäämällä luonnon monimuotoisuutta toisaalla.
Hulevesi	Rakennetuilta alueilta pois johdettava sade- ja sulamisvesi.
Vieraslaji	Laji, joka on levinnyt luontaiselta esiintymisalueeltaan uusille alueille ihmisen toiminnan seurauksena ja voi aiheuttaa haittaa paikalliselle ekosysteemille.
Biohiili	Hiilidioksidia sitova materiaali, joka valmistetaan biomassasta pyrolyysin avulla ja jota voidaan käyttää esimerkiksi maaperän parantamiseen.
Kestävä ruokajärjestelmä	Ruokajärjestelmä, joka huomioi ympäristövaikutukset, taloudellisen kannattavuuden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden.

Kunnan päästötiedot

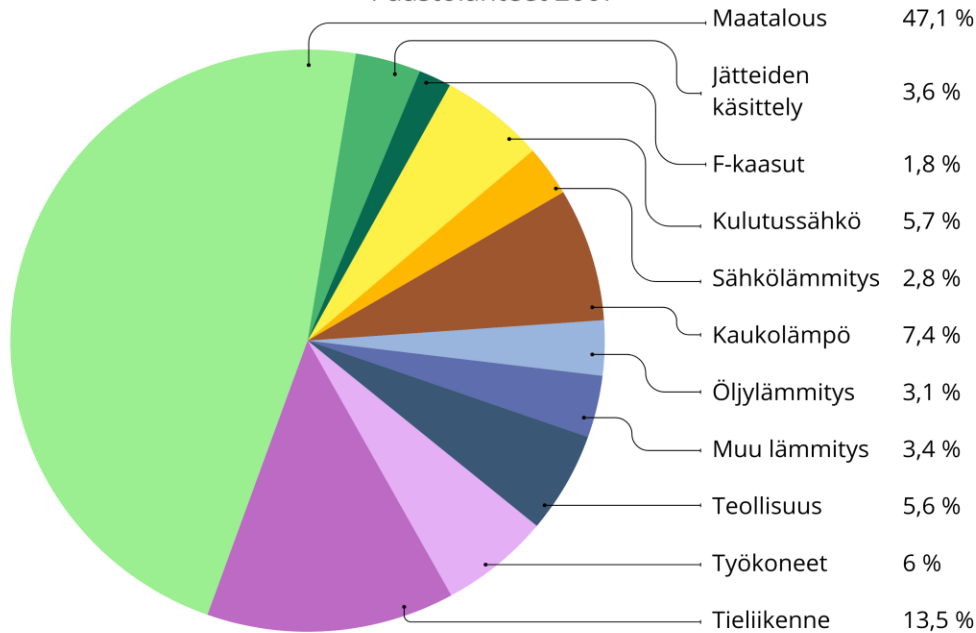

Kunnan päästötiedot

Toholammin kokonaispäästöt vuonna 2022 olivat 59,8 kt CO₂e. Kokonaispäästöt ovat vähentyneet 23 % vuodesta 2007 vuoteen 2022. Päästöt asukasta kohden ovat vähentyneet 5 %, kun asukasluku on laskenut 19 %. Toholammin suurimmat päästölähteet vuonna 2022 olivat maatalous (59 %), tieliikenne (13 %) ja kaukolämpö (9 %).⁴

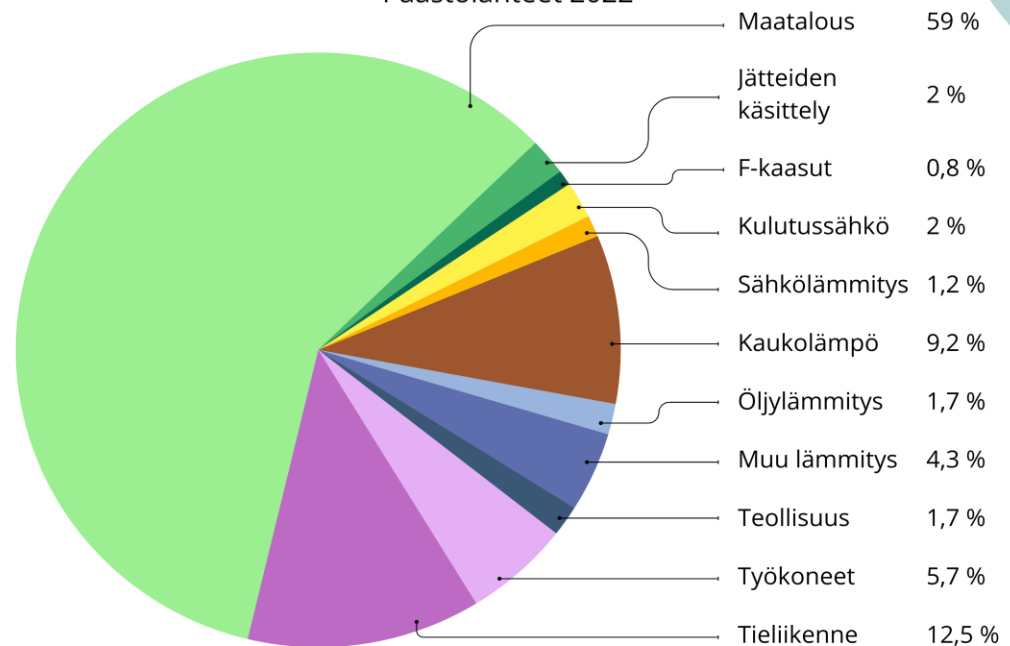
Toholampi
Päästölähteet 2007

Lähde: SYKE

Toholampi
Päästölähteet 2022

Lähde: SYKE

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kokonaispäästöt 2007-2022 Toholampi

Hinku-laskenta ilman päästöhyvityksiä

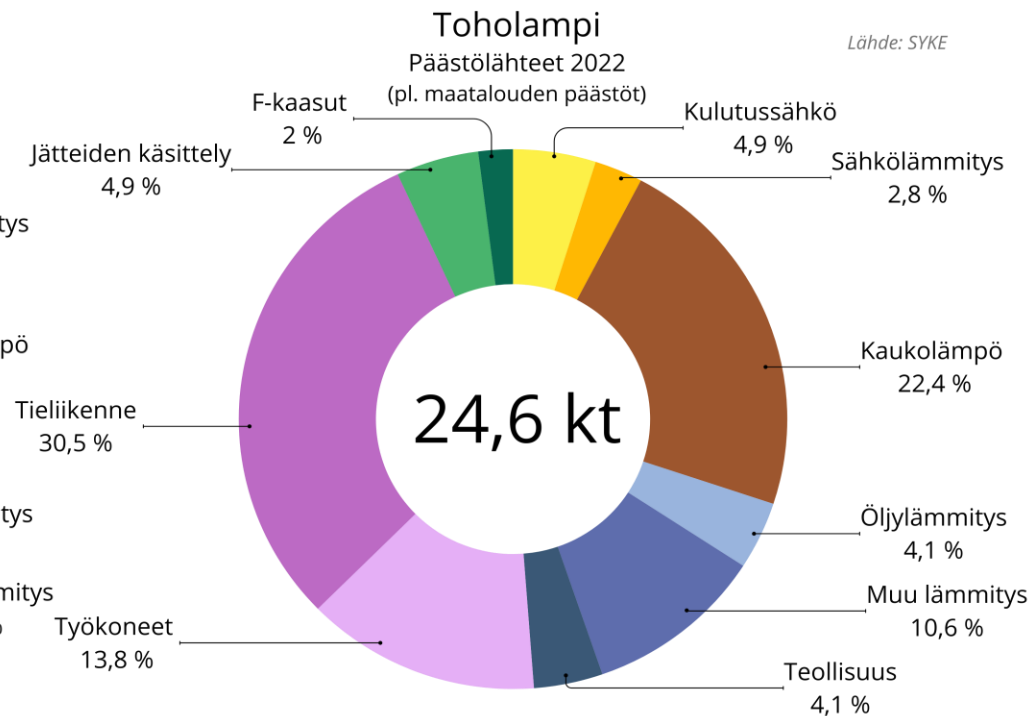
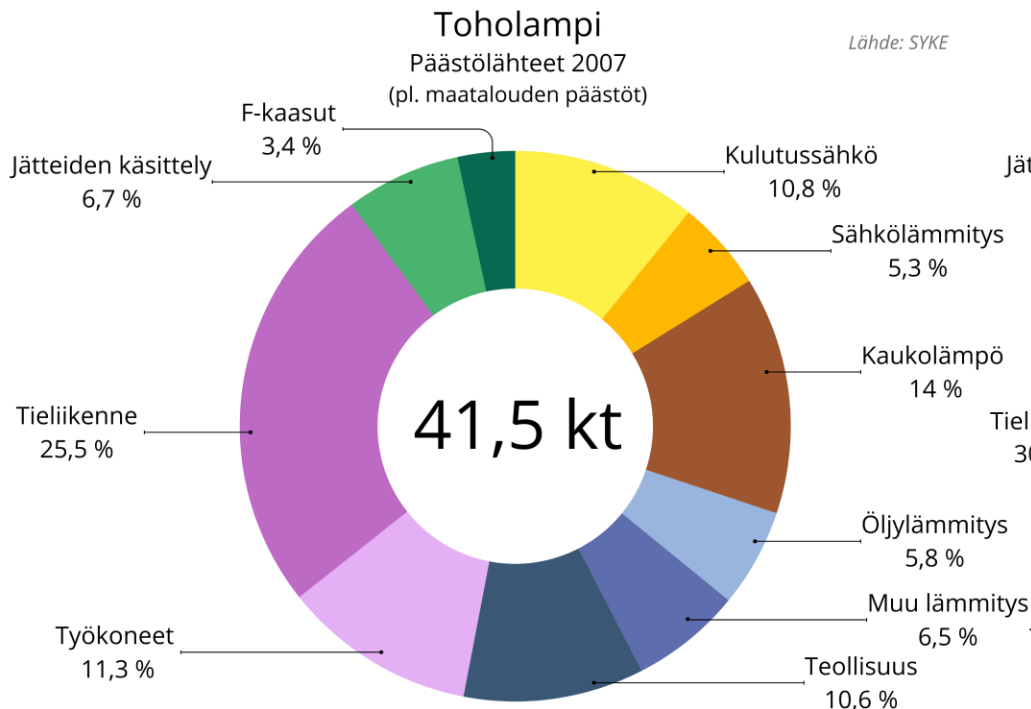
Päästöluokka	Kokonaispäästöt 2007 (kt CO ₂ e)	Kokonaispäästöt 2022 (kt CO ₂ e)	Päästömuutos (%)	Päästöt per asukas 2007 (t CO ₂ e)	Päästöt per asukas 2022 (t CO ₂ e)	Päästö- muutos per asukas (%)
Kulutussähkö	4,5	1,2	-74,1	1,3	0,4	-67,9
Sähkölämmitys	2,2	0,7	-69,6	0,6	0,2	-62,5
Kaukolämpö	5,8	5,5	-4,3	1,6	1,9	18,3
Öljylämmitys	2,4	1	-58,5	0,7	0,3	-48,6
Muu lämmitys	2,7	2,6	-2,1	0,7	0,9	21
Teollisuus	4,4	1	-78,1	1,2	0,3	-72,9
Työkoneet	4,7	3,4	-26,4	1,3	1,2	-8,9
Tieliikenne	10,6	7,5	-29,7	3	2,6	-13
Maatalous	37	35,4	-4,1	10,3	12,2	18,6
Jätteiden käsittely	2,8	1,2	-56,3	0,8	0,4	-46
F-kaasut	1,4	0,5	-61,4	0,4	0,2	-52,2
Yhteensä	78,5	60	-23,5	21,9	20,7	-5,4
Asukasluku	3590	2903	<i>Lähde: SYKE – kuntien ja alueiden khk-päästöt</i>			

Päästövähennystavoite

Toholammin päästövähennystavoite vuodelle 2035 on 80 % vuoden 2007 tasosta.

Päästövähennystavoitteessa ei huomioida maatalouden päästöjä. Maatalous on Toholammin suurin päästölähde, ja kunnan vaikuttamismahdollisuudet maatalouden päästöihin ovat rajalliset. Laskentamenetelmässä maatalouden päästöt kohdistuvat alueille tuotantoperusteisesti, vaikka maaseudulla tuotetaan ruokaa huomattavasti laajemmalle alueelle. Tämän vuoksi päästövähennystavoitteen asettamisessa maatalouden päästöt on jätetty laskennan ulkopuolelle.

Päästökehitys

Suomen ympäristökeskuksen päästöskenaariotyökalun⁶ mukaisen perusskenaarion pohjalta tehdyn skenaarion mukaan Toholammin kokonaispäästöt vähensivät nykyisillä ilmastotoimilla ja –politiikoilla 77 % vuoteen 2035 mennessä, kun maatalouden päästöt jätetään laskennan ulkopuolelle. Skenaariolaskennassa käytetyt olettamukset on lueteltu liitteessä 1.

Kunnan päästövähennystavoite ei sisällä päästöhyvityksiä. Toholammin kunta on kuitenkin edistänyt uusiutuvan energian tuotantoa alueella merkittävästi. Valmistelun eri vaiheissa olevat Pitkälehdon, Takkukankaan, Toholampi-Lestijärven sekä läntisen Toholammin tuulivoimahankkeet tuovat toteutuessaan kuntaan 354–777 MW puhdasta energiaa.⁷ Lisäksi 2028 valmistuva Toristojannevan aurinkovoimala tuottaa valmistuessaan 200 MW aurinkoenergiaa.⁸

Wekas Oy:n biokaasulaitos Toholammin Härkänevilla tuottaa vuosittain 2,1 GWh biometaania tieliikenteen käyttöön. Suunnitteilla oleva Lampin Voima Oy:n biokaasulaitos tuottaa valmistuessaan 20 GWh nesteytettyä biometaania lannasta, kasvibiomassoista ja elintarviketeollisuuden sivuvirroista vuosittain.⁹ Hinku-laskentamenetelmällä tiedossa olevat tuulivoiman, aurinkoenergian ja biokaasun maksimipäästöhyvitykset huomioiden kunta on hiilinegatiivinen vuonna 2035.

Päästöluokka	2007 (kt CO2e)	2022 (kt CO2e)	2035 (kt CO2e)	Muutos 2007-2035 (%)
Kulutussähkö	4,6	1,2	0,3	-94 %
Sähkölämmitys	2,2	0,7	0,2	-93 %
Kaukolämpö	5,8	5,5	0,5	-92 %
Öljylämmitys	2,4	1	0	-100 %
Muu lämmitys	2,7	2,6	1	-62 %
Teollisuus	4,4	1	0,6	-87 %
Työkoneet	4,5	3,4	2,7	-40 %
Tieliikenne	10,6	7,5	3,4	-68 %
Jätteiden käsittely	2,8	1,2	0,6	-78 %
F-kaasut	1,4	0,5	0,1	-92 %
Yhteensä	41,4	24,6	9,4	-77 %
Tavoite 2035 kt CO2e			8,3	-80 %
Ero tavoitteeseen	33,1	16,3	1,1	
Skenaario sis. päästöhyvitykset				
		Hyvitykset	-54,5	
		Yhteensä	-45,2	208 %

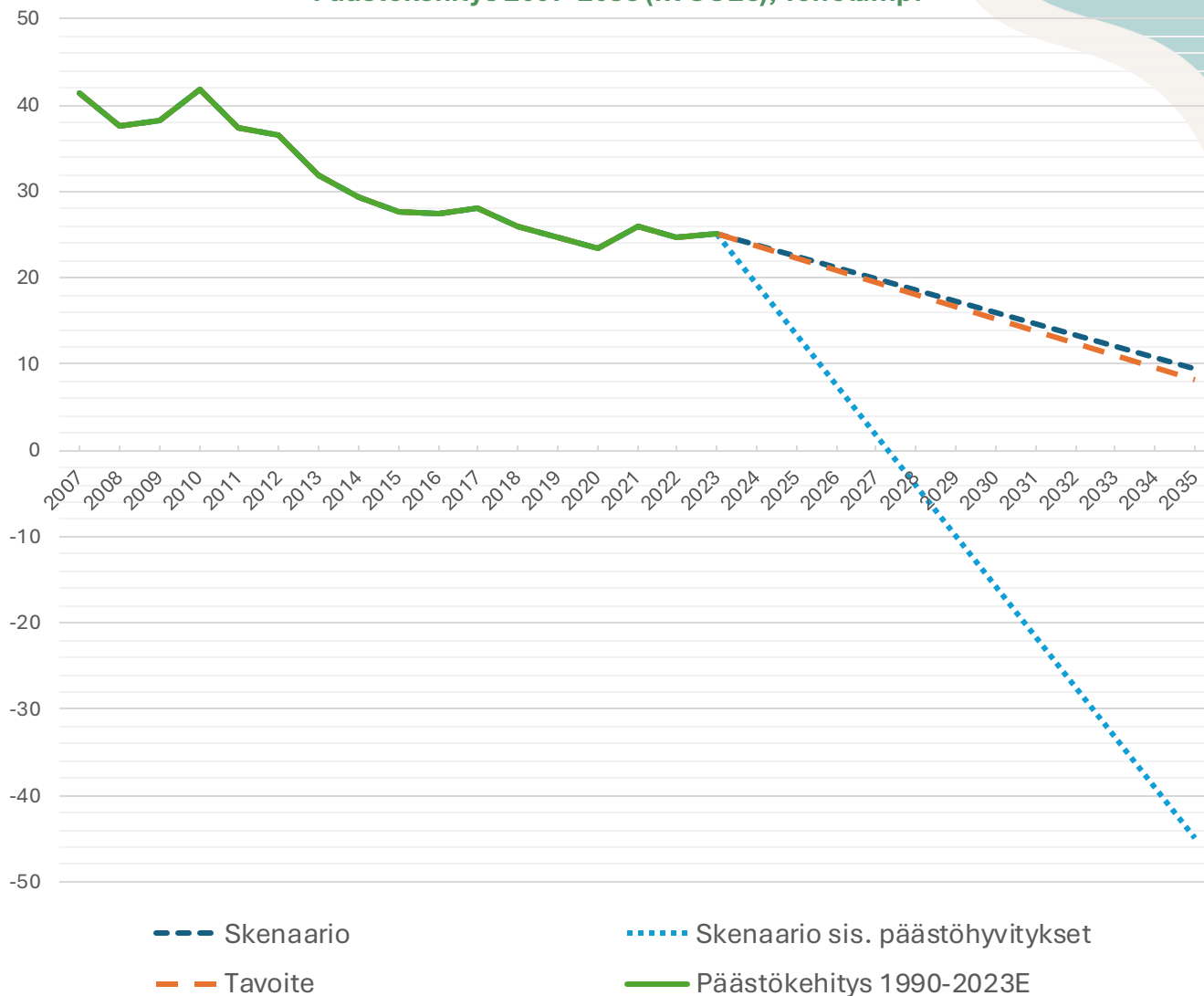

Päästökkehitys 2007-2035 (kt CO2e), Toholampi

Toholammilla päästöjä on tähän asti vähennetty muun muassa edistämällä uusiutuvan energian tuotantoa, parantamalla rakennusten energiatehokkuutta sekä seudullisessa yhteistyössä hanketoiminnan avulla. Päästäkseen 80 % päästövähennystavoitteeseensa Toholammin on vähennettävä kasvihuonekaasupäästöjä vielä 1,1 kt CO2e nykyisten toimien lisäksi.

Tavoitteen saavuttamiseksi kunta toteuttaa toimenpiteitä kuuden kehittämisteeman sisällä:

1. Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä
2. Energia ja liikenne
3. Materiaalikierto ja hankinnat
4. Kestävä ruokajärjestelmä
5. Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus
6. Ilmastomuutokseen sopeutuminen

TOHOLAMMIN KUNNANTALO

1

Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä

1 Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä

Tavoitteet:

- Ilmastonäkökulma huomioidaan läpileikkaavasti kunnan toiminnassa
- Kunta hyödyntää verkostoja ja yhteistyötä ilmastotyönsä toteuttamisessa
- Kunta aktivoi sidosryhmiä mukaan ilmastotyöhön viestinnän keinoin
- Kunta viestii ilmastotyöstään ja raportoii ilmastotoimenpiteiden toteutumisesta

Mittarit: Kunnan kokonaispäästöt

Toholammin ilmastosuunnitelma 2025–2035 on kunnalle ensimmäinen laatuaan. Ilmastotyötä on tehty osana kunnan muita prosesseja, mutta ilmastosuunnitelma tekee nämä ilmastotoimet näkyväksi ja ohjaa kunnan suunnitelmallista ilmastotyötä kohti hiilineutraaliutta.

Verkostot ovat merkittävässä roolissa pienen kunnan ilmastotyössä. Päästöjen vähentämiseksi on tärkeää aktivoida sidosryhmiä mukaan ilmastotyöhön sekä tehdä yhteistyötä seudullisesti, alueellisesti ja kunnan sisällä. Toholammilla esimerkiksi päiväkodin henkilöstö on lisäkoulutautunut kestävä kehityksen osaamiseen.

Toholammin ilmastokysely³ toteutettiin keväällä 2024. Kysely tarjosi kunnan asukkaille ja yrityksille mahdollisuuden vaikuttaa kunnan ilmastosuunnitelman valmisteluun. Lisäksi kysely tarjosi ilmastosuunnitelman valmistelijoille tietoa kuntalaisten omasta ilmastotyöstä sekä ilmastoon liittyvistä arvoista ja asenteista. Kysely sisälsi omat osionsa asukkaille, nuorille, yrityksille sekä kuntien henkilöstölle ja luottamushenkilöille. Kyselyyn saatiin yhteensä 117 vastausta.

Kuntalaiset ovat olleet aktiivisia omissa ilmastotyössään kierrättämällä, vähentämällä energiankulutusta ja tekemällä kestäviä valintoja kulutustottumuksissaan. Ilmastosuunnitelman kehittämisteemoista kuntalaiset kokivat tärkeimpinä energiatehokkuuden, jätehuollon ja kiertotalouden sekä kestäväen päätöksenteon kehittämisteemat. Asukkaiden mielestä on tärkeää, että ilmastomuutoksen hidastamiseksi tehdään aktiivisesti työtä, ja pyrkivät huomioimaan myös oman toimintansa ilmastovaikutukset arjessaan.

Kunnan ilmastoviisaudelle asukkaat antoivat arvosanan 3,2.

Kunnan työntekijät ja luottamushenkilöt kokivat ilmastotyön tukevan kunnan elinvoimaisuutta ja pitivät tärkeänä, että kunta tekee töitä päästöjen vähentämiseksi. Ilmasto- ja kestävyysarvoihin panostaminen nähtiin myös kunnalle kannattavana.

Kunnan työntekijät ja luottamushenkilöt antoivat kunnan ilmastoviisaudelle arvosanan 3,2.

Olen huolissani ilmastomuutoksesta ja sen vaikutuksista. 3,9

On tärkeää, että ilmastomuutoksen hidastamiseksi ja sen vaikutusten hillitsemiseksi tehdään aktiivisesti työtä. 4,2

Pyrin huomioimaan oman toimintani ilmastovaikutukset arjessani. 4,0

Ihmisten pitäisi tehdä enemmän ilmastomuutoksen hidastamiseksi ja sen vaikutuksiin varautumiseksi. 3,1

Minulla on kyky vaikuttaa ilmastomuutoksen hillintään omilla valinnoillani ja toimillani. 3,5

*1 – täysin eri mieltä, 5 - täysin samaa mieltä
Toholammin ilmastokysely 2024, asukkaat*

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

1 Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä - Toimenpiteet

1.1 Kunnan ilmastosuunnitelma

Tehtävät

- Kunnan ilmastosuunnitelman laatiminen (5/2025)
- Ilmastosuunnitelman hyväksyminen kunnanvaltuustossa (5/2025)
- Viestintä ilmastosuunnitelman valmistumisesta (6/2025)
- Ilmastosuunnitelman liittäminen kuntastrategiaan (5/2029)
- Ilmastosuunnitelman vuosiraportointi (vuosittain)
- Ilmastosuunnitelman päivitys (5/2029)

Vastuutaho: Hallintopalvelut, Kaustisen seutukunta
Mittari: Valmis ilmastosuunnitelma, toteutettu viestintä
Määräaika: 6/2025
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.2 Liittyminen Hinku-verkostoon

Tehtävät

- Hinku-työryhmän perustaminen, Hinku-johtoryhmän jäsenen ja yhteyshenkilön nimeäminen
- Suunnitelma päästöjä vähentävistä investoinneista ja hillintätoimien suunnitelma
- Hinku-raportointi ja viestintä (jatkuva)

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Verkostoon liittyminen
Määräaika: 2029
Toteutusvaihe: Idea

1.3 Liittyminen kunta-alan energiatehokkuussopimukseen

Tehtävät

- Energiansäästötavoitteiden asettaminen
- Energiatehokkuuden jatkuva parantaminen osaksi johtamisjärjestelmiä ja toimintasuunnitelmia
- Energiatehokkuussopimukseen sitoutuminen ja ehtojen täyttäminen

Vastuutaho: Hallintopalvelut, Tekninen toimi
Mittari: Energiatehokkuussopimukseen liittyminen
Määräaika: 2027
Toteutusvaihe: Idea

1.4 Ilmastotyötä tukevat tapahtumat ja kampanjat

Tehtävät

Osallistutaan ajankohtaisiin ilmastotyötä tukeviin tapahtumiin ja kampanjoihin, esimerkiksi:

- Pyöräilyviikko 2026 (5/2026)
- Miljoona roskapussia-kampanja 2026 (5/2026)
- Hävikkiviikko 2026 (9/2026)
- Kestävän kehityksen viikko 2026 (9/2026)
- Energiansäästöviikko 2026 (10/2026)

Vastuutaho: Sivistyspalvelut
Mittari: Tapahtumien ja kampanjoiden määrä
Määräaika: Jatkuva
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.5 Kunnan ilmastoviestintä

Tehtävät

- Viestintä kestävän kehityksen teemaviikkojen, tapahtumien ja kampanjoiden yhteydessä Ilmasto-suunnitelman toteutumisen raportointi toimintakertomuksessa (12/2025)
- Muu ilmasto- ja kestävyysaiheinen viestintä kunnan viestintäkanavissa

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Toteutettu viestintä
Määrä aika: Jatkuva
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.6 Kunnan ilmastokysely

Tehtävät

- Ilmastokyselyn toistaminen ilmastosuunnitelman päivityksen yhteydessä (12/2028)
- Ilmastokyselyn tulosten koonti ja viestintä (6/2029)

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Ilmastokyselyn vastaukset
Määrä aika: 2029
Toteutusvaihe: Idea

1.7 Sähköisen asioinnin kehittäminen

Tehtävät

- Sähköisten lomakkeiden päivittäminen ja maksutoimintojen liittäminen lomakkeisiin
- Sähköisten palvelujen ylläpitäminen

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Päivitetyt lomakkeet, lomakkeiden käyttö
Määrä aika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.8 Opetetaan lapsille ja nuorille kestävästä elämäntavasta ja kannustetaan ilmastotekoihin

Tehtävät

- Järjestetään kestävään elämäntapaan kannustavaa toimintaa lapsille ja nuorille osana Kestävän kehityksen viikkoa (9/2026)
- Hävikki- ja kierrätysviikkoa ja toimintaa kouluruokailuissa (9/2026)
- Osallistutaan energiansäästöviikkoon kouluissa opettamalla energiatehokkuudesta ja järjestämällä teemaan liittyvää toimintaa (10/2026)
- Osallistutaan kouluissa Miljoona roskapussia-kampanjaan (6/2026)
- Osallistutaan valtakunnalliseen pyöräilyviikkoon kouluissa (5/2026)
- Hyödynnetään opetuksessa Opetushallituksen materiaaleja ilmasto-, kiertotalous- ja ympäristöaiheista
- Opetussuunnitelman mukainen opetus ympäristövastuusta ja kestävään tulevaisuuteen suuntautumisesta

Vastuutaho: Sivistyspalvelut
Mittari: Tapahtumien ja kampanjoiden määrä, ilmasto- ja kestävyysaiheet opetuksessa
Määrä aika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.9 Yhteistyön, verkostojen ja rahoituskanavien hyödyntäminen ilmastotyön toteutuksessa

<p>Tehtävät</p> <ul style="list-style-type: none">- Ilmastotyötä ja kestäväää kehitystä edistäviin hankkeisiin osallistuminen seudullisessa yhteistyössä- Biohiilituotannon edistäminen HIILEKAS-hankkeessa (9/2025)- Kestävän matkailun edistäminen KULUMAT-hankkeessa (12/2025)- Energian varastoinnin selvityshanke Kase ESSI (12/2025)- Maaseudun digitalisaation tukeminen ja tietoliikenneyhteyksien kehittäminen Kuidut käyttöön -hankkeessa (7/2026)	<p>Vastuutaho: Hallintopalvelut Mittari: Hankkeiden lkm, yhteistyökumppanien lkm Määräaika: Jatkuvaa Toteutusvaihe: Toteutuksessa</p>
--	---

1.10 Edistetään vihreän siirtymän liiketoimintaa alueella

<p>Tehtävät</p> <ul style="list-style-type: none">- Yrityspalvelut neuvovat ja tukevat yrittäjiä vihreän siirtymän hankkeissa ja liiketoiminnassa- Alueen pk-yritysten (sekä aloittavat että toimivat yritykset) kannustaminen, neuvonta ja avustaminen uusiutuvan energian hyödyntämisessä ja kiertotaloutta edistävien hankkeiden suunnittelussa- Avustaminen hankkeiden kokonaisrahoituksessa, mutta erityisesti julkisen rahoituksen instrumenttien hyödyntämisessä- Kunta suhtautuu avoimesti vihreän siirtymän hankkeisiin kunnan alueella	<p>Vastuutaho: Yrityspalvelut Mittari: Yritysten hankkeet ja investoinnit alueella Määräaika: Jatkuvaa Toteutusvaihe: Toteutuksessa</p>
---	---

2

Energia ja liikenne

2 Energia ja liikenne

Tavoitteet:

- Säästetään energiaa ja kehitetään energiatehokkuutta kunnan toiminnassa
- Lisätään uusiutuvaa energiaa
- Vähennetään liikenteen päästöjä edistämällä kevyen liikenteen ja vaihtoehtoisten käyttövoimien käyttöä sekä vähentämällä autolla liikkumisen tarvetta

Mittarit: Sähkönkulutuksen päästöt, sähkölämmityksen päästöt, öljylämmityksen päästöt, kaukolämmön päästöt, muut lämmityksen päästöt, tieliikenteen päästöt

Toholammin päästöistä vuonna 2022 kulutussähkön osuus oli 2,0% ja yhteensä 16,3% syntyi eri lämmitysmuodoista. Tieliikenteen osuus kunnan päästöistä oli 12,4%.

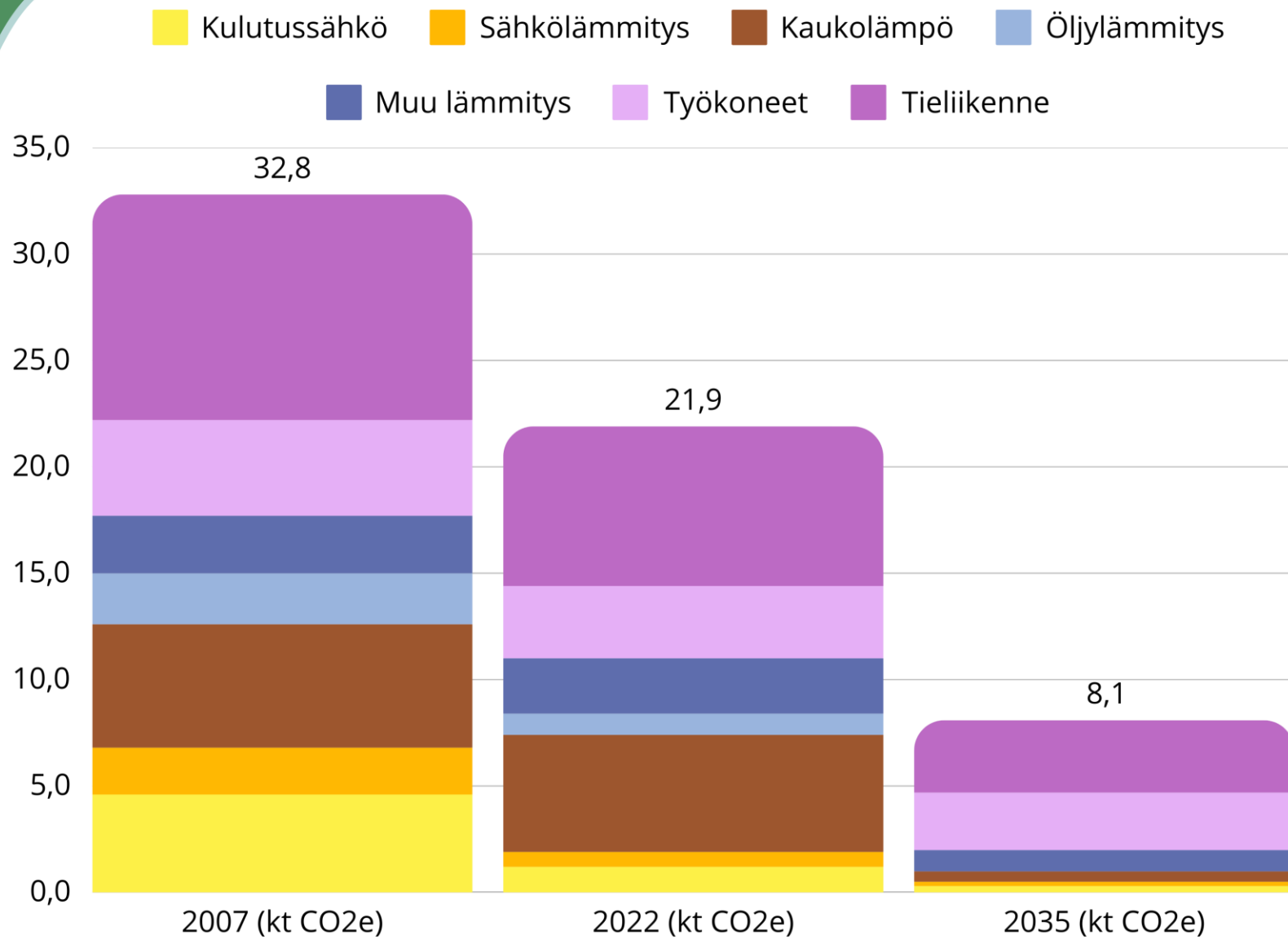
Työkoneiden osuus päästöistä oli 5,7%.⁴

Toholammilla on edistetty paikallista biokaasun tuotantoa yhteistyössä paikallisten yrittäjien kanssa, ja kunnasta löytyy biokaasun tankkauspiste.

Toholampi kuuluu pyöräilykuntien verkostoon, ja kunnan henkilöstöä on kannustettu kevyeen liikkumiseen kilometrikisaan osallistumalla. Kunta on osallistunut myös kansalliseen pyöräilyviikkoon ja toiminut esimerkkinä kevyen liikenteen käytön lisäämiseksi.

Päästöluokka	2007 (kt CO2e)	2022 (kt CO2e)
Kulutussähkö	4,6	1,2
Sähkölämmitys	2,2	0,7
Kaukolämpö	5,8	5,5
Öljylämmitys	2,4	1
Muu lämmitys	2,7	2,6
Työkoneet	4,5	3,4
Tieliikenne	10,6	7,5

2 Energia ja liikenne - Toimenpiteet

2.1 LED-tekniikan hyödyntäminen valaistuksessa

Tehtävät	Vastuutaho: Tekninen toimi
<ul style="list-style-type: none">- Tievalaistuksen uusiminen LED-tekniikkaa hyödyntäen- Kunnan kiinteistöjen loisteputkivalaisimien vaihto LED-tekniikkaa hyödyntäviin- Liikuntapaikkojen valaistuksen uusiminen LED-tekniikkaa hyödyntäen	Mittari: Uusittu valaistus, sähkönkulutuksen päästöt
	Määrä aika: 2030
	Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.2 Lisätään automatiikkaa kunnan kiinteistöissä

Tehtävät	Vastuutaho: Tekninen toimi
<ul style="list-style-type: none">- Automatiikan lisääminen ja hyödyntäminen ilmanvaihdon, valaistuksen ja lämmityksen optimointiin	Mittari: Automatiikka kunnan kiinteistöissä, sähkönkulutuksen ja kaukolämmön päästöt
	Määrä aika: 2035
	Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.3 Kunnan sähkösopimuksen vaihto uusiutuvaan energiaa hyödyntävään

Tehtävät	Vastuutaho: Tekninen toimi
<ul style="list-style-type: none">- Kunnan sähkösopimuksen kilpailutus ilmastonäkökohdat huomioiden sen ollessa ajankohtainen- Uusiutuvan sähkön sähkösopimuksen käyttöön otto	Mittari: Vihreä sähkösopimus, sähkönkulutuksen päästöt
	Määrä aika: 2035
	Toteutusvaihe: Idea

2.4 Energiatehokas uudis- ja korjausrakentaminen

Tehtävät	Vastuutaho: Tekninen toimi
<ul style="list-style-type: none">- Parannetaan energia tehokkuutta kunnan kiinteistöissä- Energiatehokkuus huomioidaan uudisrakentamisessa- Kunnan kiinteistöt päästöttömiä vuonna 2028	Mittari: Kunnan kiinteistöjen energiaterhokkuus, sähkönkulutuksen ja kaukolämmön päästöt
	Määrä aika: 2030
	Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.5 Energiatohokkaat toimintatavat

Tehtävät

- Energiatohokkuusohjeistukset kunnan kiinteistöihin
- Energiatohokkuusohjeistukset kunnan vuokra-asuntojen asukkaille
- Viestintä energiatohokkuudesta energiansäästöviikon yhteydessä

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Luodut energiatohokkuusohjeistukset, sähk6nkulutuksen ja kaukolämm6n pääst6t

Määrä aika: 2035

Toteutusvaihe: Idea

2.6 Kunnan kiinteistöstrategia

Tehtävät

- Laaditaan kunnan kiinteistöstrategia kartoittaen kunnan tilojen kunto, energiankulutus ja käyttöaste
- Toteutetaan kiinteistöstrategiaa

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Laadittu kiinteistöstrategia, kiinteistöstrategian toteutuminen

Määrä aika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.7 Energiatohokkaat sähk6laitteet ja vesikalusteet

Tehtävät

- Sähk6laitteiden vaihto energiatohokkaampiin (viimeistään nykyisten tullessa käyttöikänsä päähän)
- Vesikalusteiden vaihto vettä säästäviin malleihin (viimeistään nykyisten tullessa käyttöikänsä päähän)

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Uusitut sähk6laitteet ja vesikalusteet, kiinteistöjen energiankulutus, sähk6nkulutuksen pääst6t

Määrä aika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.8 Energiankulutuksen mittaaminen, seuranta ja raportointi

Tehtävät

- Kunnan energiankulutusta mittaavan menetelmän käyttöönotto
- Kunnan energiankulutuksen seuranta ja raportointi

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Kiinteistöjen energiankulutus, sähk6nkulutuksen pääst6t, kaukolämm6n pääst6t

Määrä aika: 2030

Toteutusvaihe: Idea

2.9 Luovutaan fossiilisesta öljystä kunnan kiinteistöjen lämmityksessä

Tehtävät

- Öljylämmityksestä luopuminen

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Öljylämmityksen pääst6t

Määrä aika: 2030

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.10 Ilmastoystävällinen kaukolämpö

Tehtävät

- Selvitetään kaukolämpölaitoksen energiatehokkuus (Energiakatselmus)
- Energiatehokkuuden kehittäminen
- Hyödynnetään kierrätyspuuta lämmöntuotannossa
- Etsitään kustannustehokkaita, uusiutuvia vaihtoehtoja lämmöntuotannon energianlähteiksi ja lisätään uusiutuvien energianlähteiden osuutta lämmöntuotannossa

Vastuutaho: Toholammin Energia Oy
Mittari: Kaukolämmön päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

2.11 Energiakatselmuksien kunnan kiinteistöissä

Tehtävät

- Energiakatselmuksien kunnan kiinteistöissä

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Rakennusten energiankulutus
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

2.12 Edistetään uusiutuvan energian tuotantoa alueella

Tehtävät

- Kunta edistää uusiutuvan energian tuotantoinvestointien syntymistä alueelle sujuvalla päätöksenteolla ja kaavoituksella ja on avoin uusiutuvan energian hankkeille
- Pitkälehdon tuulivoimahanke (2028)
- Takkukankaan tuulivoimahanke (2028)
- Toristojannevan aurinkovoimala (2028)
- Lampin Voima Oy biokaasulaitos

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Uusiutuvan energian hankkeet ja tuotanto
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.13 Kiinteistökohtaisten aurinkosähköjärjestelmien asentaminen kunnan kiinteistöissä

Tehtävät

- Kiinteistökohtaisten aurinkoenergialaitteistojen mahdollisuuksien kartoitus kunnan olemassa olevissa kiinteistöissä, määräaika 31.12.2027
- Aurinkopaneelit yli 2000 m² rakennuksiin, määräaika 31.12.2027
- Aurinkopaneelit yli 750 m² rakennuksiin, määräaika 31.12.2028
- Aurinkopaneelit yli 250 m² rakennuksiin, määräaika 31.12.2030
- Aurinkopaneelit uusissa rakennuksissa, määräaika 31.12.2026

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Kiinteistökohtaiset aurinkosähköjärjestelmät kunnan kiinteistöissä
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Idea

2.14 Hyödynnetään alueellista energianeuvontaa

Tehtävät

- Alueellisen energianeuvonnan hyödyntäminen kunnan energia tehokkuuden edistämiseksi
- Tiedottaminen energianeuvonnasta energiansäästöviikon viestinnässä

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Energianeuvonnan hyödyntäminen, toteutettu viestintä
Määrä aika: 2027
Toteutusvaihe: Idea

2.15 Energiatehokkuusohjeistus hankintaohjeeseen

Tehtävät

- Työ- ja elinkeinoministeriön energiaterokkaiden hankintojen ohjeistus hankintaohjeeseen

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Päivitetty hankintaohje
Määrä aika: 2030
Toteutusvaihe: Idea

2.16 Vähennetään autolla liikkumisen tarvetta ylläpitämällä lähellä olevia peruspalveluita

Tehtävät

- Kaavoituksessa ja rakentamisessa huomioidaan palveluiden saavutettavuus
- Ylläpidetään lähellä olevia peruspalveluita
- Kunnan digisoiointipisteen perustaminen

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Tieliikenteen päästöt
Määrä aika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.17 Lisätään vaihtoehtojen käyttövoimien käyttöä tieliikenteessä

Tehtävät

- Asennetaan latauspisteitä ja latauspistevalmiuksia kunnan kiinteistöjen pysäköintipaikkojen yhteyteen ja kunta suhtautuu avoimesti muiden toimijoiden latauspistehankkeisiin
- Suositetaan julkisissa hankinnoissa uusiutuvia polttoainevaihtoehtoja

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Sähköautojen latauspisteet, tieliikenteen päästöt
Määrä aika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.18 Edistetään etätyömahdollisuuksia

Tehtävät

- Ylläpidetään kunnan etätyötilaa
- Kunta toimii esimerkkinä etätyön toteuttamisessa ja vähentää työntekijöiden työmatkaliikkumisen tarvetta hyödyntämällä etätyömahdollisuuksia

Vastuutaho: Hallintotoimi
Mittari: Kunnan etätyötilat, tieliikenteen päästöt
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.19 Edistetään kevyttä työmatkaliikkumista

Tehtävät

- Kunta osallistuu valtakunnalliseen pyöräilyviikkoon (5/2026)
- Osallistuminen kilometrikisaan
- Työsuhdepyöräedun tarjoaminen kunnan henkilöstölle
- Kunnan hyvinvointikampanja henkilöstölle (esim. Heiaheia tai muu)
- Kannustaminen kevyen liikenteen käyttöön kunnan viestinnässä

Vastuutaho: Sivistyspalvelut, Hallintopalvelut
Mittari: Tieliikenteen päästöt, toteutetut tehtävät
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Idea

2.20 Kevyen liikenteen edistäminen

Tehtävät

- Huolehditaan kevyen liikenteen väylien talvikunnossapidosta ja katupölyn oikea-aikaisesta poistosta
- Kehitetään kevyen liikenteen väyliä kaavoituksella ja infrarakentamisella
- Osallistetaan asukkaita kevyen liikenteen kehittämiseen kyselyn avulla
- Kannustetaan asukkaita kevyen liikenteen käyttöön kunnan viestinnässä

Vastuutaho: Tekninen toimi, Hallintopalvelut
Mittari: Tieliikenteen päästöt
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.21 Joukkoliikenteen kehittäminen

Tehtävät

- Tehdään yhteistyötä muiden kuntien kanssa joukkoliikenteen järjestämiseksi kesäkaudella (Retkibussi)

Vastuutaho: Hallinto- ja sivistyspalvelut
Mittari: Tieliikenteen päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

3

Materiaalikierto ja hankinnat

3 Materiaalikierto ja hankinnat

Tavoitteet:

- Edistetään kiertotaloutta ja kestäväää kulutusta
- Kunnan hankinnat ovat kestäviä ja huomioivat hiilijalanjäljen
- Rakentamisessa huomioidaan hiilijalanjälki ja ilmastovaikutukset

Mittarit: Kunnan kokonaispäästöt, jätteidenkäsittelyn päästöt

Kierrätys, kestävät hankinnat sekä kestävä uudis- ja korjausrakentaminen ovat tärkeitä keinoja kunnan hiilijalanjäljen vähentämisessä. Kiertotaloutta edistävät toimenpiteet, kuten materiaalien kierrätys tuovat myös taloudellista hyötyä.

Vuonna 2022 jätteiden käsittelyn päästöt muodostivat 2,0 % kunnan kokonaispäästöistä.⁴ Kierrätysasioihin on Toholammilla panostettu, ja kuntalaiset kierrättävätkin aktiivisesti erilaisia jätteitä. Kunta on tehnyt yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa kiertotalouden edistämiseksi muun muassa biokaasutuotannon saralla.

Alueen jätehuollosta vastaa Vestia Oy, jonka toiminnan keskiössä on vastuullisuus, erityisesti ympäristön osalta. Vestia Oy tarjoaa myös kierrätysneuvontaa asukkaille, talonyhtiöille ja kunnille.

Kierrätän aktiivisesti erilaisia jätteitä. 4,2

Kierrättäminen on tehty helpoksi Toholammilla. 4,0

*1 – täysin eri mieltä, 5 – täysin samaa mieltä
Toholammin ilmastokysely 2024, asukkaat*

3 Materiaalikierto ja hankinnat - Toimenpiteet

3.1 Kehitetään kierrätyspisteiden toimintaa

Tehtävät

- Kunta tekee yhteistyötä jätehuoltoyritysten kanssa kierrätyspisteiden toiminnan kehittämiseksi
- Asiakastytyväisyyskysely kuntalaisille kierrätyspisteiden riittävydestä, siisteydestä ja toimivuudesta

Vastuutaho: Ympäristötoimi
Mittari: Jätteiden käsittelyn päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

3.2 Kalusteiden ja tavaroiden kierrätys kunnan toiminnassa

Tehtävät

- Hankitaan kalusteita käytettynä
- Käytettyjen kalusteiden myynti tai antaminen eteenpäin
- Hyödynnetään digitaalisia alustoja kalusteiden ja tavaroiden kierrätyksessä (esim. Kiertonet, Facebookin paikallisryhmät)

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Kierrätetyt ja käytettynä hankitut kalusteet ja tavarat
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Idea

3.3 Materiaalien kierrätys kunnan toiminnassa

Tehtävät

- Purku-urakoiden kilpailutuksessa huomioidaan kierrätys- ja jatkokäyttömahdollisuudet
- Hyötykäytetään purkujätettä infrarakentamisessa
- Purku-urakoista jäljelle jäävä jatkokäyttökelpoinen materiaali laitetaan tarjolle esimerkiksi Materiaalitori-sivustolle
- Hyödynnetään kierrätyspuuta lämmöntuotannossa
- Lämpölaitoksen puutuhkan hyödyntäminen metsälannoitteena
- Kierrätetään kunnan toiminnassa syntyvät jätteet

Vastuutaho: Tekninen toimi, Lämpölaitos
Mittari: Toteutettujen tehtävien lkm, jätteiden käsittelyn päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

3.4 Edistetään kiertotalouteen perustuvan liiketoiminnan syntymistä alueelle

Tehtävät	Vastuutaho: Yrityspalvelut, Hallintopalvelut
<ul style="list-style-type: none">- Yrityspalvelut tukevat ja neuvovat yrittäjiä kiertotalouteen pohjautuvan liiketoiminnan kehittämisessä- Kunta suhtautuu avoimesti kiertotalouden liiketoimintaan alueella- Kunta osallistuu kiertotaloutta edistäviin hankkeisiin	Mittari: Yritysten kiertotaloushankkeet ja –investoinnit, kiertotalouteen perustuvat hankkeet ja liiketoiminta
	Määräaika: 2035
	Toteutusvaihe: Toteutuksessa

3.5 Kestävä uudis- ja korjausrakentaminen

Tehtävät	Vastuutaho: Tekninen toimi
<ul style="list-style-type: none">- Puurakentamisen ja vähähiilisen rakentamisen edistäminen ohjaamalla materiaalivalintoja kaavoituksella ja rakennusmääräyksillä- Huomioidaan rakentamisen hiilijalanjälki kunnan uudis- ja korjausrakentamisessa- Uudisrakentamisessa rakennetaan päästöttömiä rakennuksia	Mittari: Vähähiilisten ja puurakentamisen rakennushankkeiden lkm, rakennusten hiilijalanjälki
	Määräaika: 2035
	Toteutusvaihe: Idea

3.6 Kehitetään kirjaston lainaamotointaa

Tehtävät	Vastuutaho: Kirjastopalvelut
<ul style="list-style-type: none">- Selvitetään asukkaiden tarpeet lainaamotoinnalle kyselyn avulla- Lainaamotoinnin kehittäminen kyselyn tulosten pohjalta	Mittari: Lainaamotoinnin käyttöaste, asiakastytyväisyys
	Määräaika: 2035
	Toteutusvaihe: Idea

3.7 Kestävien hankintojen laatukriteerit hankintaohjeeseen

Tehtävät	Vastuutaho: Hallintopalvelut
<ul style="list-style-type: none">- Kestävien hankintojen laatukriteereiden määrittely hyödyntäen mm. Motivan kriteeripankkia- Hankintaohjeen päivitys	Mittari: Päivitetty hankintaohje, kestävien hankintojen lkm
	Määräaika: 2035
	Toteutusvaihe: Idea

3.8 Kestävyysskriteerit materiaaleille kaukolämmön tuotannossa

Tehtävät

- Kaukolämmön tuotantoon käytettävien materiaalien hankintakriteereissä painotetaan kotimaisuutta, paikallisuutta ja kierrätysmateriaaleja

Vastuutaho: Lämpölaitos, hallintopalvelut

Mittari: Kestävien materiaalien osuus kaukolämmön tuotannossa, kaukolämmön päästöt

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Idea

3.9 Vähennetään syntyvän jätteen määrää

Tehtävät

- Vähennetään syntyvän jätteen määrää hyvällä suunnittelulla ja kierrätetään materiaaleja tehokkaasti
- Kouluruokailussa seurataan hävikin määrää ja vähennetään hävikkiä

Vastuutaho: Hallintopalvelut

Mittari: Syntyvän jätteen määrä, hävikin määrä, jätteiden käsittelyn päästöt

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Idea

4

Kestävä ruokajärjestelmä

4 Kestävä ruokajärjestelmä

Tavoitteet:

- Hiilijalanjäljen huomiointi ja vähentäminen ruokapalveluissa
- Ruokahävikin minimointi
- Ilmastoviisaan maatalouden edistäminen

Mittari: Maatalouden päästöt

Maatalous on Toholammin suurin päästölähde, muodostaen 59,0 % kunnan kokonaispäästöistä vuonna 2022. Maatalouden päästöt ovat vähentyneet 4,1 % vuodesta 2007 vuoteen 2022.⁴ Käytetyssä päästölaskentamenetelmässä maatalouden päästöt sijoittuvat sille alueelle, jolla ne tuotetaan, vaikka maaseudulla tuotetaan ruokaa ja muita tuotteita paljon laajemmalle alueelle. Kotimainen ruoantuotanto on sekä tärkeä elinkeino, että välttämätön huoltovarmuustekijä, sillä tarvitsemme kotimaista ruokaa myös tulevaisuudessa. Maaseutualueilla maatalouden päästövähennysmahdollisuudet ovat siis rajalliset, ja siksi maatalouden suuri osuus on huomioitu myös kunnan päästövähennystavoitteen asettamisessa.

Maataloudesta ja maaseudulta löytyvät myös monet kestävän tulevaisuuden ratkaisut – uusiutuvan energian tuotanto, hiilensidonta ja ilmastoviisas viljely ovat konkreettisia keinoja ilmastomuutoksen hillinnässä. Toholammilla suuri osa pelloista on nurmiviljelyssä, mikä sitoo hiiltä. Härkänevilla Wekas Oy:n biokaasulaitos tuottaa maatalouden sivuvirroista kestävää energiaa liikennekäyttöön, ja biokaasun tuotantoa edistetään kunnassa edelleen.

Toholampi on elinvoimainen maatalous- ja maidontuotantoalue. Toholammin maaseutupalveluista vastaa KaseKan maaseutuyksikkö, jonka alueella tiloista 29% ovat maidontuottajia. Vuonna 2023 alueella oli 661 maatilaa, joilla viljeltiin yli 40 000 hehtaaria peltoa ja tuotettiin yli 106 miljoonaa litraa maitoa.¹⁰ Vuonna 2023 Toholammilla oli 140 maatilaa ja 8300 hehtaaria viljelyksessä olevaa peltoa.¹¹ Maidontuotantotiloja oli 40 kappaletta, ja niillä tuotettiin yli 23 miljoonaa litraa maitoa.¹²

Maatalous on alueelle tärkeä elinkeino, ja kunnan vaikuttamismahdollisuudet maatalouden päästöihin ovat rajalliset, sillä tarvitsemme kotimaista ruokaa tulevaisuudessakin. Ruokahävikin vähentäminen ja hiilijalanjäljen huomiointi ruokapalveluissa ovat tärkeimpiä keinoja kestäväen ruokajärjestelmän tukemiseen kunnan toiminnassa. Lähiruoan suosiminen vähentää ruoan hiilijalanjälkeä, mutta myös tukee paikallisia maataloustuottajia ja varmistaa, että käytössämme on kotimaista, puhdasta ruokaa myös tulevaisuudessa. Toholammilla kunnan kehitysytio on edistänyt kestävää maataloutta muun muassa paikallista biokaasun tuotantoa edistämällä, ja kunnan maaseutupalvelut tukevat paikallisia maataloustuottajia ilmastoviisaan ja elinvoimaisen maatalouden kehittämisessä.

Maatalous Toholammilla 2023

140
tilaa

8 297
hehtaaria peltoa

40
maitotilaa

23 047 838
litraa maitoa

Lähteet

10. [Alueen maatalous](#). Maaseutuyksikkö KaseKa. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.

11. Taulukko: Käytössä oleva maatalousmaa kunnittain. Luonnonvarakeskus 2024.

12. Taulukko: Maidontuotanto kunnittain vuosittain. Luonnonvarakeskus 2024.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

4 Kestävä ruokajärjestelmä - Toimenpiteet

4.1 Ilmastoviisaat ruokapalvelut

Tehtävät

- Kirjataan hankinta ohjeeseen ja ruokapalveluiden toimintasuunnitelmaan kotimainen ruoka ja sen käyttö
- Tehdään näkyväksi lähiruoan ja kotimaisen ruoan osuus ruokapalveluissa
- Viestintä lähiruoasta ja ruoan kotimaisuusasteesta
- Hävikin määrän seuraaminen ja esille tuonti ruokapalveluissa
- Hävikkiviikkoon osallistuminen
- Kotimaisen ruoan, satokausituotteiden, lähiruoan ja kasvisruoan esille tuominen ruokapalveluissa
- Ruokapalveluissa hyödynnetään lähiruokaa
- Tarjotaan vaihtoehtona kasvisruokaa kouluruokailussa

Vastuutaho: Hallintopalvelut,
Ruoka palvelut
Mittari: Päivitetty hankintaohje,
ruokahävikin määrä, toteutetut tehtävät
Määrä aika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

4.2 Tehdään yhteistyötä maatalousyrittäjien kanssa ja tuetaan kestävää maataloutta

Tehtävät

- Maaseutupalvelut neuvovat maatalousyrittäjiä toiminnan ilmastoystävällisyyden parantamisessa ja kannustavat ilmastoviisaaseen maatalouteen
- Kunta tekee yhteistyötä maatalousyrittäjien kanssa ja tukee maaseudun elinkeinojen kehittämistä osallistamalla bio- ja kiertotalouden hankkeisiin seutuyhteistyössä

Vastuutaho: Maaseutupalvelut
Mittari: Maatalouden päästöt
Määrä aika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

4.3 Edistetään ruokaketjun sivuvirtojen hyödyntämistä raaka-aineena ja energiantuotannossa

Tehtävät

- Kunta osallistuu biokaasun tuotannon ja ruokaketjun sivuvirtoihin perustuvan kiertotalouden edistämiseen seutuyhteistyön ja hanketoiminnan kautta
- Edistetään ruokaketjun sivuvirtojen hyödyntämistä sujuvalla kaavoituksella ja lupamenettelyillä
- Maaseutupalvelut ja yrityspalvelut tukevat ja neuvovat yrittäjiä biokaasun tuotantoon ja ruokaketjun sivuvirtoihin perustuvan toiminnan kehittämisessä
- Yritysten neuvonta ja avustaminen sivuvirtojen käyttöä edistävien hankkeiden suunnittelussa sekä avustaminen erilaisten sivuvirtojen hyödyntämiseen keskittyvän liiketoiminnan kehittämishankkeiden kokonaisrahoituksessa mukaan lukien julkisen rahoituksen instrumentit

Vastuutaho: Maaseutupalvelut,
Yrityspalvelut, Hallintopalvelut
Mittari: Ruokaketjun sivuvirtoja hyödyntävä
liiketoiminta alueella, hankkeiden lkm
Määrä aika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5

Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus

5 Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus

Tavoitteet:

- Lisätään hiilensidontaa ja ylläpidetään hiilinieluja
- Edistetään luonnon monimuotoisuutta ja huolehditaan luonnon hyvinvoinnista
- Mahdollistetaan luontoa kunnioittava virkistyskäyttö ja ylläpidetään kuntalaisten arvokasta luontosuhdetta

Kansainvälisen luontopaneeli IPBESin ja hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneeli IPCC:n yhteisraportin mukaan ilmastonmuutosta ja luontokatoa on torjuttava yhdessä, sillä molemmat ovat toisiaan vahvistavia ilmiöitä.¹³

Toholammin asukkaille luonto on lähellä sydäntä - 2024 ilmastokyselyn vastauksissa asukkaat esittivät huolta siitä, että ilmastonmuutoksen torjunnassa unohdetaan paikallisen maiseman ja luonnon vaaliminen. Toholammin ilmastosuunnitelmaan on lisätty luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistäviä toimenpiteitä lähiluonnon suojelemiseksi. Maiseman monimuotoisuus lisää myös viihtyvyyttä ja toimii paikallisen maaseudun käyntikorttina.

5 Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus - Toimenpiteet

5.1 Hiilensidontan ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen kunnan maa-alueilla

Tehtävät

- Lisätään hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta kunnan nurmikoilla, pientareilla, joutomailla, käytöstä poistuneilla pelloilla ja muilla maa-alueilla linjassa maankäytön ja kaavoituksen kanssa
- Joutomailla ja käytöstä poistuneilla pelloilla lisätään hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta metsittämällä ja energiapuun kasvatuksella
- Huomioidaan luonnon monimuotoisuus tienvarsien niiton suunnittelussa ja edistetään monimuotoisuutta oikea-aikaisella niitolla ja hyödyntämällä pientareille suunniteltuja siemenseoksia uusia väyliä rakennettaessa

Vastuutaho: Ympäristöpalvelut
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

5.2 Huomioidaan kaavoituksessa luonnon monimuotoisuus ja hiilensidonta

Tehtävät

- Luonnon monimuotoisuutta heikentävissä kaavoitustoimissa selvitetään mahdollisuus ekologiseen kompensatioon ja lisätään monimuotoisuutta toisaalla, jos mahdollista
- Hiilensidontaa vähentävissä toimissa selvitetään mahdollisuudet hiilensidontan lisäämiseksi toisaalla
- Uusiutuvan energian hankkeissa huomioidaan vaikutukset lähiluontoon ja hiilensidontaan ja uusiutuvan energian tuotantoa edistetään luontoa kunnioittaen

Vastuutaho: Tekniset palvelut
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

5.3 Luonnon monimuotoisuutta edistävien elinympäristöjen luominen

Tehtävät

- Luodaan luonnon monimuotoisuutta edistäviä elinympäristöjä, kuten hyönteishotelleja, linnun-, lepakon- ja liitoravan pönttöjä, lahoaitoja ja risuaitoja
- Kannustetaan asukkaita ja paikallisia toimijoita mukaan toimintaan viestinnän, kampanjoiden ja tapahtumien avulla
- Kunta toimii esimerkkinä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi näyttämällä mallia pienistä, monimuotoisuutta edistävästä toimenpiteistä, joita myös asukkaat voivat toteuttaa
- Luodaan monimuotoisuutta edistäviä elinympäristöjä kouluissa ja varhaiskasvatuksessa esimerkiksi osana kestävä kehityksen viikkoa
- Järjestetään kunnan linnunpönttötalkoot
- Rakennetaan soveltavalle alueelle monimuotoisuutta edistävä risuaita, jonka rakentamiseen asukkaat, lapset ja nuoret voivat osallistua keräämällä risuja aita varten

Vastuutaho: Sivistyspalvelut
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

5.4 Kunnan metsien kestävä hoito

Tehtävät

- Kunnan metsiä hoidetaan kestävästi ja huomioiden metsänhoidon suositukset metsien kestäväälle hoidolle ja käytön perusteille
- Päivitetään kunnan metsienhoitosuunnitelma huomioiden metsänhoidon kestävyys, luonnon monimuotoisuus sekä hiilensidonta ja hoidetaan metsiä suunnitelman mukaisesti

Vastuutaho:

Hallintopalvelut

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe:

Toteutuksessa

5.5 Ylläpidetään ja hoidetaan viheralueita

Tehtävät

- Kunta ylläpitää ja hoitaa viheralueita kestävästi ja luonnon monimuotoisuus huomioiden
- Viheralueiden ruohonleikkuun suunnittelussa huomioidaan luonnon monimuotoisuus vähentämällä ruohonleikkuuta soveltuvilla alueilla
- Viheralueiden suunnittelussa käytetään kotimaisia ja hyönteispölytteisiä lajeja sekä huomioidaan kerroksellisuus ja vyöhykkeisyys

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe:

Toteutuksessa

5.6 Luontosuhteen vaaliminen

Tehtävät

- Edistetään ja vaalitaan kunnan asukkaiden ja matkailijoiden arvokasta luontosuhdetta ylläpitämällä ja hoitamalla kunnan viheralueita, metsiä ja luontoalueita kestävästi ja mahdollistamalla niiden luontoa kunnioittava virkistyskäyttö
- Matkailua ja vapaa-ajan virkistysmahdollisuuksia edistetään kestävästi ja luontoa kunnioittaen
- Viestintäkampanja - Kuntalaisten mielenmaisemat: kuva kilpailu kuntalaisille tärkeimmistä luontopaikoista kotikunnassaan

Vastuutaho:

Sivistyspalvelut,

Hallintopalvelut

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe:

Toteutuksessa

5.7 Vieraslajien torjunta

Tehtävät

- Huolehditaan vieraslajien torjunnasta
- Aktivoidaan asukkaita ja paikallisia toimijoita osallistumaan vieraslajien torjuntaan viestinnän keinoin ja kannustetaan kuntalaisia ilmoittamaan vieraslajihavainnoista
- Järjestetään vieraslajitalkoot

Vastuutaho: Ympäristöpalvelut

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.8 Uusiokäytetään rakennettuja alueita

Tehtävät

- Säilytetään luonnon monimuotoisuutta hyödyntämällä jo muokattuja ja rakennettuja alueita uusien alueiden muokkaamisen sijaan

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.9 Luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistävät hankkeet

Tehtävät

- Hyödynnetään tarjolla olevia avustuksia ja rahoituskanavia luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistävien toimenpiteiden toteutuksessa
- Osallistutaan seutuyhteistyössä luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistäviin hankkeisiin
- HIILEKAS-hanke (9/2025)

Vastuutaho: Hallintopalvelut

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.10 Hiilensidontan ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen maataloudessa

Tehtävät

- Maaseutupalvelut ohjaavat, neuvovat ja tukevat maatalousyrittäjiä hiilensidontan ja luonnon monimuotoisuuden edistämässä mm. neuvonnalla

Vastuutaho: Maaseutupalvelut

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

6

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

6 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Tavoitteet:

- Huomioidaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen kunnan toiminnassa varautumalla esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden yleistymiseen

Ilmastonmuutos ei ole vain tulevaisuuden uhkakuva, vaan ilmasto on jo muuttunut: vuonna 2019 maapallon keskilämpötila oli 1,1 °C korkeampi verrattuna esiteolliseen kauteen. Jo 2°C nousu esiteollisen kauden lämpötilaan verrattuna aiheuttaa merkittäviä haittoja luonnolle, ympäristölle ja ihmisten hyvinvoinnille ja terveydelle. Erityisesti ilmaston lämpenemiseen vaikuttaa ihmisen toiminnasta syntynyt hiilidioksidi, jonka määrä ilmakehässä oli 48 prosenttia enemmän vuonna 2020, kuin esiteollisella kaudella.¹⁴

Ilmastonmuutoksen hidastamisen ja pysäyttämisen lisäksi yhteiskuntien täytyy myös etsiä keinoja ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin muutoksiin sopeutumiseksi. Ilmastonmuutoksen myötä muun muassa sään ääri-ilmiöt tulevat yleistymään, mikä vaatii varautumis- ja sopeutumistoimenpiteitä kaupunkisuunnittelussa.

Lähteet

14. [Ilmastonmuutoksen syyt](#). Euroopan komissio. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

6 Ilmastomuutokseen sopeutuminen - Toimenpiteet

6.1 Ilmastomuutokseen sopeutuva uudis- ja korjausrakentaminen

Tehtävät

- Huomioidaan ilmastomuutokseen sopeutuminen kunnan uudis- ja korjausrakentamisessa
- Vähennetään rakennusten homehtumisriskiä riittävillä räystäillä ja pellityksillä, suojaavilla pinnoitteilla, käyttämällä rakennusten ulko-osissa pienemmän homehtumisriskin materiaaleja, huolehtimalla vedenpoistojärjestelmien toimivuudesta ja huoltamalla rakenteita säännöllisesti
- Rakentamisessa huomioidaan energiatehokkuus lämmityksessä ja ilmanvaihdon toimivuus

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

6.2 Ilmastomuutokseen sopeutuva tiesuunnittelu

Tehtävät

- Huomioidaan ilmastomuutokseen sopeutuminen teiden suunnittelussa ja rakentamisessa
- Varaudutaan lisääntyviin tulviin parantamalla vesienhallintaa ja tulvavesien reittien suunnittelulla
- Varaudutaan lumipeitteisyyden vähenemiseen huolehtimalla riittävästä katuvalaistuksesta
- Huomioidaan teiden suunnittelussa riittävän pengerrykset ja tiealueiden kuivatus
- Vahvistetaan siltakeilojen ja -rumpujen rakenteita
- Sisällytetään viheralueita yhdyskuntarakenteiden lomaan pidättämään vettä

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

6.3 Hulevesien käsittelyn kehittäminen

Tehtävät

- Tehdään hulevesiselvitys ja hulevesisuunnitelma huomioiden ilmastomuutokseen sopeutuminen
- Tarkistetaan hulevesiviemäreiden mitoitukset

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

6.4 Ylläpidetään viheralueita, puita ja puistoja rakennetussa ympäristössä

Tehtävät

- Ylläpidetään viheralueita, puita ja puistoja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi rakennetussa ympäristössä ja huomioidaan ilmastomuutokseen sopeutuminen viheralueiden suunnittelussa

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

Ilmastosuunnitelman seuranta ja päivitys

Ilmastosuunnitelman toimenpiteiden toteutumista seurataan erillisen taulukon avulla, jonne vastuutahot päivittävät toteutetut sekä suunnitteilla olevat toimenpiteet ja tehtävät vuosiraportoinnin yhteydessä. Ilmastosuunnitelman toimenpiteiden toteutuminen sisällytetään kunnan vuosittaiseen toimintakertomukseen. Ilmastosuunnitelma päivitetään kunnanvaltuuston valtuustokausittain.

Ilmastosuunnitelman seuraavan päivityksen määräaika: 31.05.2029

Lähteet

1. [Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2035](#). Keski-Pohjanmaan liitto 2021. PDF-Tiedosto. Viitattu 15.1.2025.
2. [Kuntien ilmastosuunnitelmat](#). Kaustisen seutukunta. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
3. Kuntien ilmastokysely. Kaustisen seutukunta 2024.
4. [Kuntien ja alueiden khk-päästöt](#). Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
5. [Käyttöperusteisen päästölaskennan menetelmä](#). Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus 2024. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
6. [Kuntien khk-päästöjen skenaariotyökalu](#). Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus. Viitattu 15.1.2025.
7. [Tuulivoimakartta](#). Suomen uusiutuvat ry 2024. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
8. [Aurinkosähkövoimalat](#). Motiva Oy. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
9. Excel-listaus vireillä olevista biokaasu- ja biometaanin laitoshankeinvestoinneista. tilanne 13.3.2024. Suomen Biokierto ja Biokaasu ry 2024.
10. [Alueen maatalous](#). Maaseutuyksikkö KaseKa. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
11. Taulukko: Käytössä oleva maatalousmaa kunnittain. Luonnonvarakeskus 2024.
12. Taulukko: Maidontuotanto kunnittain vuosittain. Luonnonvarakeskus 2024.
13. Pörtner, H.O., Scholes, R.J., Agard, J., Archer, E., Arneth, A., Bai, X., Barnes, D., Burrows, M., Chan, L., Cheung, W.L., Diamond, S., Donatti, C., Duarte, C., Eisenhauer, N., Foden, W., Gasalla, M. A., Handa, C., Hickler, T., Hoegh-Guldberg, O., Ichii, K., Jacob, U., Insarov, G., Kiessling, W., Leadley, P., Leemans, R., Levin, L., Lim, M., Maharaj, S., Managi, S., Marquet, P. A., McElwee, P., Midgley, G., Oberdorff, T., Obura, D., Osman, E., Pandit, R., Pascual, U., Pires, A. P. F., Popp, A., Reyes-García, V., Sankaran, M., Settele, J., Shin, Y. J., Sintayehu, D. W., Smith, P., Steiner, N., Strassburg, B., Sukumar, R., Trisos, C., Val, A.L., Wu, J., Aldrian, E., Parmesan, C., Pichs-Madruga, R., Roberts, D.C., Rogers, A.D., Díaz, S., Fischer, M., Hashimoto, S., Lavorel, S., Wu, N., Ngo, H.T. 2021. IPBES-IPCC co-sponsored workshop report on biodiversity and climate change; IPBES and IPCC, DOI:10.5281/zenodo.4782538
14. [Ilmastonmuutoksen syyt](#). Euroopan komissio. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Skenaario 2007-2035, Toholampi

Päästöluokka	2007 (kt CO2e)	2022 (kt CO2e)	2035 (kt CO2e)	Muutos 2007-2035 (%)	Oletus	Lähde
Kulutussähkö	4,6	1,2	0,3	-94 %		
Sähkölämmitys	2,2	0,7	0,2	-93 %		
Kaukolämpö	5,8	5,5	0,49	-92 %	Kaukolämmön päästöt vähenevät 90% vuodesta 2017 vuoteen 2035 Energia-alan vähähiilisyystiekartan (2022) mukaisesti	Energia-alan vähähiilisyystiekartta 2022 , Energiateollisuus
Öljylämmitys	2,4	1	0	-100 %	Fossiilisesta lämmitysöljystä luovutaan vuoteen 2030 mennessä Valtioneuvoston periaatepäätöksen Valtioneuvoston periaatepäätös YM/2024/17 mukaisesti	Valtioneuvoston periaatepäätös YM/2024/17
Muu lämmitys	2,7	2,6	1	-62 %		
Teollisuus	4,4	1	0,6	-87 %		
Työkoneet	4,5	3,4	2,7121	-40 %	Työkoneiden päästöt vähenevät VTT:n työkoneiden päästökehityssuunnitelmien mukaisesti 26,7 % vuodesta 2021 vuoteen 2035.	Työkoneiden päästöjen perussuunnitelma ja sähköistymisen vaikutus päästöihin Markkanen, Johanna; Lauhkonen, Arttu 26/03/2021
Tieliikenne	10,6	7,5	3,3966	-68 %	Tieliikenteen päästöt laskevat VTT:n raportin WAM2022 skenaarion mukaisesti 66,7% vuodesta 2005 vuoteen 2035.	Tieliikenteen toimenpiteiden khk-päästövähennysvaikutusarviot , Traficom
Jätteiden käsittely	2,8	1,2	0,6034	-78 %	Jätteiden käsittelyn päästöt vähenevät Suomen pitkän aikavälin ilmastostrategian mukaisesti 56,9 % vuodesta 2020 vuoteen 2035 mennessä.	Suomen pitkän aikavälin strategia kasvihuonekaasujen vähentämiseksi 1.4.2020 , TEM
F-kaasut	1,4	0,5	0,1	-92 %		
Yhteensä	41,4	24,6	9,4021	-77 %		
	Tavoite 2035 kt CO2e		8,28	-80 %		
Ero tavoitteeseen	33,12	16,32	1,1221			
Skenaario sis. päästöhyvitykset						
Hyvitykset			-54,5			
Yhteensä			-45,1	208 %		